

Biuletyn Informacji Publicznej

Instytutu Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Dane osoby z katalogu osób "rozpracowywanych"

Imiona: Józef
Nazwisko: Cyrwus
Miejsce urodzenia: Waksmund
Data urodzenia: 30-09-1925
Imię ojca: Michał
Imię matki: Anna
Znany/a też jako: Józef Cyrwus
urodzony/a 25- 09-1925

Dodatkowe informacje:

Treść zapisów ewidencyjnych

Opis materiałów	Stan zachowania	Uwagi
<p>Józef Cyrwus był kontrolowany operacyjnie w ramach Sprawy Agenturalnego Rozpracowania nr 196/III/50. Była ona prowadzona przez Referat III PUBP w Nowym Targu na organizację niepodległościową, dowodzoną przez Władysława Banasika ps. "Lis", która działała od maja do października 1948, a następnie od czerwca do sierpnia 1950 na terenie powiatu nowotarskiego i limanowskiego. Miejszem ich schronienia była góra Turbacz. Początkowo działalność nie była znana organom bezpieczeństwa, gdyż akcje przypisywano innej, znanej organizacji niepodległościowej, która operowała na tym terenie - "Wiarusom". Sytuacja zmieniła się w czerwcu 1950 roku, kiedy oddział Banasika najpierw rozbroił podoficera WOP (28.06.1950), a następnie zlikwidował jednego funkcjonariusza MO, a drugiego ranił (30.06.1950). Do rozpracowania oddziału Banasika, który przez cały okres swojego istnienia liczył 9 żołnierzy, użyto licznej agentury (42 osoby, w tym kontakt poufny "X" - była narzeczona Banasika), zastosowano kombinacje operacyjne, a równocześnie urządzano akcje pościgowe. Rozbicie organizacji nastąpiło stopniowo. W dniu 26.07.1950 został aresztowany pierwszy żołnierz organizacji Banasika, a drugi zabity w połączonej akcji PUBP w Limanowej oraz MO w Kamienicy. Następnego dnia aresztowano dwóch kolejnych żołnierzy, w tym samego dowódcę - Banasika. Józef Cyrwus został ujęty 02.08 .1950. Najdłużej, bo do 29.07.1952 ukrywał się Bronisław Kudasik, który został zabity w zasadzce połączonych sił PUBP w Nowym Targu oraz KBW. Sprawa została przekazana do Wojskowego Sądu Rejonowego w Krakowie, natomiast rozpracowanie kontynuowano do 14.02.1956 roku.</p>	<p>Akta o sygn. IPN Kr 07/511 t. 1-3 (612/III).</p>	<p>Jako dowódca tego oddziału podawany jest czasem Bronisław Kudasik ps. "Dzik". Jest to prawdopodobnie pomyłka, która wynika z tego, że Kudasik dowodził w czasie wojny oddziałem AK, do którego należał Banasik, który po wojnie zwerbował swojego dawnego dowódcę do własnej organizacji.</p>

Akta kontrolno-śledcze przeciwko Józefowi Cyrwusowi i innym. Zatrzymany przez WUBP w Krakowie 02.08.1950. W trakcie śledztwa był bity przez funkcjonariuszy UB. Akt oskarżenia został sporządzony 30.08.1950 w Wydz. Śledczym WUBP w Krakowie. Oskarżony z art. 14 par. 1 i art. 4 par. 1 Dekretu z 13.06.1946 oraz z art. 259 KK, tj. o to, że w okresie od 28.08.1948 do 02.08.1950 roku był żołnierzem antykomunistycznej organizacji Władysława Banasika, wziął udział w jednej akcji tej organizacji oraz posiadał broń. Akt oskarżenia został przesłany do Wojskowej Prokuratury Rejonowej w Krakowie. Materiały złożono 25.07.1949 w Archiwum Wydz. II WUBP w Krakowie pod dawną sygn. 2332/I. Przejestrowano 12.04.1968 do nr 612/III.

Akta o sygn. IPN Kr 07/511 t. 1 (612/III).

Akta prokuratorskie nadzoru przeciwko Józefowi Cyrwusowi i innym. Postanowienie o tymczasowym aresztowaniu Cyrwusa wydał 05.08.1950 prokurator Wojskowej Prokuratury Rejonowej w Krakowie ppłk Piotr Smolnicki v. Józef Holender. Osadzony w Więzieniu przy ul. Montelupich w Krakowie. W dniu 15.05.1950 Smolnicki rozszerzył akt oskarżenia w stosunku do dowódcy organizacji, jednak w stosunku do Cyrwusa akt oskarżenia pozostawił bez zmian. W tym kształcie akt oskarżenia został przesłany 16.09.1950 do Wojskowego Sądu Rejonowego w Krakowie.

Akta o sygn. IPN Kr 111/2674 (Pr II 599/50).

Piotr Smolnicki v. Józef Holender został skazany w 1951 przez NSW na 8 lat więzienia za współpracę z Kripo w gettcie krakowskim i zdegradowany z ppłk. do szeregowca.

Sprawa przed Wojskowym Sądem Rejonowym w Krakowie przeciwko Józefowi Cyrwusowi i innym. Rozprawa Główna odbyła się 21-22.09.1950 na sesji wyjazdowej w Nowym Targu. Sąd orzekał w składzie: przewodniczący - kpt. Ludwik Kiełtyka, ławnicy - kpr. Mirosław Starzec i st. strz. Mieczysław Hoffman. W toku przewodu Cyrwus przyznał się częściowo do zarzucanych mu czynów. Skazany 23.09.1950 na 15 lat więzienia. Osadzony w Więzieniu w Wiśniczu Nowym, a następnie w Więzieniu Sztumie, Barczewie, Sosnowcu, Ośrodku Pracy Więźniów (OPW) w Chorzowie i OPW w Milowicach. W dniu 08.06.1956 Sąd Wojewódzki w Krakowie, na podstawie amnestii, wydał postanowienie o warunkowym zwolnieniu Cyrwusa z więzienia. Zwolniony 12.06.1956.

Akta o sygn. IPN Kr 110/4219 t. 1-2 (Sr 581/50).

Józef Cyrwus występuje w skorowidzach alfabetycznych więźniów Centralnego Więzienia w Sztumie za lata 1945-1956. Przybył do tego więzienia 11.11.1951. Przeniesiony do Więzienia w Barczewie 26.04.1953.

Akta o sygn. IPN Gd 37/7-14.

Charakterystyka nr 148 dot. dowodzonej przez Władysława Banasika ps. „Lis” organizacji niepodległościowej bez nazwy. Oddział został zorganizowany w maju 1948 roku przez Banasika i działał do października 1948 roku, a następnie po przerwie od czerwca do sierpnia 1950 roku. Obszar działalności organizacji obejmował powiat nowotarski i limanowski. Swoje schronienie miał na górze Turbacz. Przez cały okres istnienia w oddziale służyło 9 żołnierzy. Oddział posiadał jednego współpracownika. Jego najważniejszymi akcjami było rozbrojenie podoficera WOP 28.06.1950 roku oraz likwidacja jednego i zranienie drugiego funkcjonariusza posterunku MO w Klikuszowej (pow. Nowy Targ) 30.06.1950. Organizacja została stopniowo rozbita przez połączone siły MO, UB i KBW w lipcu i sierpniu 1950 roku. Akta zawierają kwestionariusz osobowy Józefa Cyrwusa, który występuje jako żołnierz tej organizacji, biorący udział w jednej akcji, aresztowany 02.08.1950 przez WUBP w Krakowie i skazany przez WSR w Krakowie na karę 10 lat więzienia (w rzeczywistości skazany na karę 15 lat więzienia, zwolniony warunkowo 12.06.1956).

Akta o sygn. IPN Kr 074/147 (148/X).

Charakterystyka nr 148 dot. organizacji Banasika znajduje się również pod sygn. IPN BU 0172/147.